

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

"เมียน้อย" เป็นสถานภาพของบุคคลหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับกันตามกฎหมายและสังคม เนื่องจากกฎหมายปัจจุบันไม่ยอมให้ผู้ชายมีเมียพร้อมกันที่เดียวมากกว่าหนึ่งคน และภายใต้กรอบบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดคุณลักษณะของการเป็นผู้หญิงที่ดีเอาไว้ คือ ต้องเป็นผู้หญิงที่เรียบร้อย เป็นกุลสตรี เป็นแม่บ้านแม่เรือน เป็นผู้หญิงที่รักษาวลสงวนตัว เป็นต้น แต่เมียน้อยเป็นผู้หญิงที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามบรรทัดฐานและความคาดหวังทางสังคม ดังนั้นเมื่อบุคคลทั่วไปได้อินคำว่า "เมียน้อย" มักนึกถึง "ผู้หญิงที่ไร้ศีลธรรม ผู้หญิงไม่ดี ไร้ยางอาย หาสามีเองไม่ได้" อันแสดงถึงการไม่ยอมรับความเป็นเมียน้อยในสังคม (บงกช เศวตามร์ 25 : 195) และมีมุมมองต่อเมียน้อยในลักษณะเป็นปัญหาสังคมและปัญหาครอบครัวอีกด้วย ดังนั้นเมียน้อยกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนและผู้ละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคม

หากย้อนไปก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ "เมียน้อย" มีระบอบอย่างเป็นทางการเรื่องสิทธิของเมียน้อยในกฎหมาย และ "เมียน้อย" คือ เมียประเภทหนึ่งที่ถูกกฎหมายให้การรับรองอีกด้วย การระบุเรื่องสิทธิและความเป็นเมียประเภทหนึ่งในกฎหมาย สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นเมียน้อยล้วนแต่เป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งทางค่านิยมและกฎหมาย อาทิ สมัยล้านนากล่าวถึงเรื่องเมียน้อยเมียหลวงมีปรากฏในมังรายศาสตร์ในเรื่องการแบ่งสมบัติให้ลูกเมียน้อยเมียหลวง ดังความว่า "ผัวอยู่กับเมีย มีลูกหนึ่งหรือสองคน แล้วไปซื้อภรรยาบ่อยจากพ่อแม่ภายหลัง หากพ่อแม่ตายให้แบ่งสมบัติเป็น 5 ส่วน ให้ลูกเมียหลวง 3 ส่วน ลูกเมียน้อย 2 ส่วน"

สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นเมียน้อยเป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไปในสังคมสมัยนั้น มองเป็นเรื่องธรรมดา และในกฎหมายให้การรับรองสิทธิอย่างถูกต้อง หรือในสมัยอยุธยาเองได้กล่าวไว้ในกฎหมายตราสามดวง ลักษณะผัวเมีย ที่สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นเมียน้อยเป็นเรื่องปกติและธรรมดาเช่นกัน คือ อนุญาตให้สามีมีภรรยาได้หลายคน แต่หญิงสามารถมีสามีได้เพียงคนเดียว (เหมวรรณ เหมะนัค 2533 : 1)

ในกฎหมายตราสามดวง นอกจากจะกล่าวอนุญาตให้ชายสามารถมีเมียได้หลายคนแล้ว ยังระบุและรับรองฐานะของเมียประเภทต่างๆ อีกด้วย สามารถแบ่งประเภทเมียออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เมียกลางเมือง ก็คือ เมียหลวงหรือเมียแรก หรือเมียดั้งเดิมนั่นเอง เมียชนิดนี้เป็นเมียที่ได้ตกแต่งถูกต้องตามประเพณี ซึ่งชายจะมีเมียชนิดนี้ได้เพียงคนเดียว 2) เมียกลางนอก ก็คือ เมียรองลงมาจากเมียหลวงหรืออนุภรรยาหรือเมียน้อยนั่นเอง เมียชนิดนี้ก็เหมือนเมียที่ชายสุขอมาเช่นเดียวกัน แต่เมียชนิดนี้ชายมีกี่คนก็ได้ แล้วแต่ฐานะและความพอใจ 3) เมียกลางทาสี ก็คือ เมียทาสีซึ่งชายซื้อหญิงหรือช่วยไถ่มา หรือชายเอาทาสหญิงในบ้านเป็นเมีย เมียชนิดนี้ก็เช่นเดียวกับเมียกลางนอกคือ ชายจะมีกี่คนก็ได้ (เทพขุ ทับทอง 2546 : 173)

ยังมีเมียที่ได้ยามศึกสงคราม เรียกกันว่า "เมียเชลย" อีกด้วย (ธาวิต สุขพานิช 2544 : 63) และเมียที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้คือ "เมียพระราชทาน" ผู้ใดได้รับพระราชทานจะต้องยกเป็นเอกภรรยาเหนือเมียทั้งปวง (เทพขุ ทับทอง 2546 : 174) และจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาอีกเช่นกัน พบว่า โภษาปานทูตของสมเด็จพระนารายณ์นั้น มีภรรยาถึง 22 คน โดยได้อธิบายว่าเป็นธรรมเนียมของสังคมไทยที่ชายสามารถมีภรรยาเท่าใดก็ได้ (ธิดำพร อุดทน 2544 : 32) เป็นสิ่งที่ชี้ว่าการที่ชายมีเมียมากเป็นเรื่องธรรมดา ในทางกลับกันสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอีกประการคือ การเป็นเมียน้อยก็เป็นพฤติกรรมที่เรื่องปกติและธรรมดาเช่นกัน และเมียน้อยก็เป็นสิ่งที่ถูกต้องในทางกฎหมายและบรรทัดฐานทางสังคมอีกด้วย

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายัวเดียวเมียเดียวขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2478 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1452 บัญญัติรับรองหลักการสมรสแบบัวเดียวเมียเดียวไว้ว่า "ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้" (สุภวรรณ ชันไพบูลย์ 2544 : 1) ถ้ามีการจดทะเบียนหนึ่งครั้งโดยไม่ได้มีการจดทะเบียนหย่ากับภรรยาแรก ถือว่าการจดทะเบียนครั้งหลังเป็นโมฆะ และภรรยาที่จดทะเบียนครั้งหลังถือว่าเป็นภรรยานอกสมรส (อัจฉรา ยอดเพชร 2521 : 8) การเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายทำให้จากเดิมเมียน้อยคือเมียประเภทหนึ่งในกฎหมายตราสามดวงได้ระบุและรับรองฐานะอย่างเป็นทางการ กลายเป็นผู้ที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคมชุดใหม่ สังคมประณามต่อการเป็นเมียน้อยว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นผู้หญิงเลว ไร้ยางอาย กระทำผิดศีลธรรม เป็นต้น ถูกสังคมประทับตราว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน กลายเป็นผู้มีเอกลักษณ์ที่เบี่ยงเบนอีกด้วย นอกจากจะละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคมแล้วปฏิบัติทางสังคมก็ทำให้เมียน้อย กลายเป็นผู้เบี่ยงเบนได้เช่นกัน ซึ่งสังเกตพบจากการแสดง

ความคิดเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงที่เป็นเมียน้อยออกมาในเชิงลบของนักวิจารณ์สังคม มองว่า เมียน้อยเป็นหญิงประเภทปลิงเกาะดูดเงินผู้ชายบ้าง เมียน้อยเป็นหญิงประเภทรักสนุกบ้าง หรือเมียน้อย เป็นเพียงหญิงนางบำเรอเพียงชั่วคราวชั่วครวที่ดึกว่าโสเภณี เป็นต้น (เต็มศิริ บุญยสิงห์ 2528 : 195 อ้างใน บงกช เสวตามร์ 2533 : 44) หรือทางการแพทย์ก็ระบุว่าหญิงที่เป็นภรรยาเมียน้อยเป็นผู้ที่มีปัญหาทาง บุคลิกภาพจากการศึกษาทางการแพทย์ด้านจิตเวชของ พ.ญ.นงพงา ลิ้มสุวรรณ (2541) เรื่องสาเหตุ การเป็นภรรยาเมียน้อย จากทัศนคติของนักวิจารณ์สังคม บุคคลทั่วไป และแพทย์ที่มีต่อเมียน้อย ได้ ประทับตราให้เมียน้อยกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนทางสังคม อันสร้างเอกลักษณ์การเบี่ยงเบนขึ้น

สิทธิการได้รับมรดกและทรัพย์สินของเมียน้อยตามกฎหมายก็เป็นรอง ซึ่งจากเดิมเมียน้อยมี สิทธิรับส่วนแบ่งมรดกของสามี¹ แม้ว่าการแบ่งทรัพย์สินจะได้รับน้อยกว่าเมียหลวง แต่เมียน้อยมีสิทธิ ได้รับส่วนแบ่งในทรัพย์สินของสามีเช่นกัน ในปัจจุบันสิทธิในการได้รับส่วนแบ่งทรัพย์สินโดยตัวเมียน้อย เองไม่มีสิทธิได้รับ แต่บุตรจะเป็นผู้ที่มีสิทธิในทรัพย์สินของบิดาเมื่อบิดาได้จดทะเบียนรับรองบุตร ถูกต้องตามกฎหมาย จะเห็นว่ายุคสมัยเปลี่ยนทำให้สถานภาพของเมียน้อยก็เปลี่ยนเช่นกัน แม้ว่าจะ มีการออกกฎหมายผัวเดียวเมียเดียวบังคับใช้ แต่ปรากฏการณ์เมียน้อยยังมีปรากฏในสังคมไทย เป็น ข้อสงสัยของผู้วิจัยว่า ด้วยสภาพทางสังคมที่ไม่ให้การยอมรับผู้หญิงที่เมียน้อย สังคมประณามต่อ พฤติกรรมที่ละเมิด เป็นผู้เบี่ยงเบนทางสังคม ดังที่ Schur (1984 : 7) กล่าวว่า การที่ผู้หญิงจะเป็น ผู้เบี่ยงเบนเกิดขึ้นเมื่อมีการละเมิด โดยเฉพาะระบบบรรทัดฐานทางเพศ (gender system norms) และ Becker (1963 : 7) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นขึ้นอยู่กับกรอบกฎของ กลุ่มทางสังคม (หรือผู้ชมทางสังคม) และกลุ่มทางสังคมนั่นเองที่เป็นผู้ประทับตราผู้ที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนให้กลายเป็นบุคคล "นอกคอก" (outsider) ดังนั้นพฤติกรรมใดเบี่ยงเบนหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคล เป็นผู้ประทับตรา เมียน้อยก็เช่นกัน ในอดีตสังคมไทยเห็นว่าพฤติกรรมนี้เป็นเรื่องธรรมดาหรือเป็น

¹ การรับส่วนแบ่งมรดกในมั่งวรายศาสตร์กล่าวไว้ "ผัวอยู่กับเมีย มีลูกหนึ่งหรือสองคน แล้วไปซื้อภรรยาเมียน้อย จากพ่อแม่ภายหลัง หากพ่อแม่ตายให้แบ่งสมบัติเป็น 5 ส่วน ให้ลูกเมียหลวง 3 ส่วน ลูกเมียน้อย 2 ส่วน" หรือใน กฎหมายลักษณะมรดก บทที่ 5 บัญญัติว่า "ผู้มีบรรดาศักดิ์ถึงแก่ภรรยานัก มีภริยาอันสูงมียันหมาก บิดามารดา ยกให้อยู่ด้วยกันก็ดี และมีภริยาอันทรงพระราชทานให้บำเน็จแก่ราชการก็ดี และภริยาอันสูงมียันหมากบิดามารดา ยกให้ก็ดี และมีภริยาอันทรงพระราชทานให้ได้ทรัพย์สินสามส่วนก็ถึง ภริยาอันสูงมียันหมากบิดามารดา ยกให้ นั้น ให้ได้สามส่วน เหตุภริยาอันทรงพระราชทานให้สูงศักดิ์ถึงภริยาอันมียันหมากบิดามารดา ยกให้ แล นานาภริยาคืออนุภริยานั้นให้ได้ทรัพย์สินสองส่วนก็ถึง (ธานีรินทร์ ทรัพย์วิเชียร 2510 : 3)

ทางเลือกหนึ่งของคุณคนในการดำรงชีวิต แต่ในปัจจุบันสังคมไทยกลับเห็นว่าเป็นสิ่งผิดปกติ สิ่งไม่ดีที่ควรแก้ไขและไม่ปฏิบัติ ดังนั้นผู้ชมทางสังคม (social audience) จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดความหมายของความเบี่ยงเบนให้กับพฤติกรรมและบุคคล

ดังนั้นการศึกษาเรื่องเมียน้อย : กระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจการเป็นเมียน้อยในฐานะผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยตั้งสมมติฐานว่าการตัดสินใจของผู้หญิงที่จะเป็นเมียน้อยน่าจะมีการตัดสินใจสองชั้น เนื่องจากโดยปกติผู้หญิงทั่วไปการตัดสินใจจะแต่งงานกับชายใด ต้องพิจารณาไตร่ตรองให้ดีและรอบคอบ ดังที่สุภาภิตสอนหญิงของสุนทรภู่ได้กล่าวไว้ “คิดถึงตัวผัวดีนี้หายาก มันชั่วมากนะองค์อย่าหลงไหล มันสูบผีนกินกัญชาพาจัญไร แม้นหญิงใดร่วมห้องต้องอัปจน” หรือ “เป็นสตรีสุดดีเพียงผัว จะดีชั่วก็แต่ยังกำลังสาว ลงจนสองสามจิตไม่ยี่ดยาว จะกลับหลังยังสาวสิเต็มตรง” (เทพ สุนทรศารทูล 2536 : 53) หากได้สามีไม่ดีเท่ากับเป็นการคิดผิดจนตัวตาย เป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด การตัดสินใจของผู้หญิงที่จะเป็นเมียน้อยย่อมคิดและตัดสินใจมากกว่าปกติ โดยขั้นแรกคือการตัดสินใจที่เหมือนเช่นผู้หญิงโดยทั่วไป ขั้นที่สองคือเมื่อตัดสินใจเป็นเมียน้อยต้องตกอยู่ในสถานภาพที่เป็นรองและสังคมประณามดูถูก พวกเขาจะยอมรับได้หรือไม่ และปรับตัวให้เข้ากับสถานะที่สังคมไม่ยอมรับ ประณาม ดูถูก ในฐานะผู้เบี่ยงเบนทางสังคม รวมทั้งการเป็นรองทางด้านสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายอีกด้วย

เมื่อตัดสินใจเป็นเมียน้อยและกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนในสังคม พวกเขาดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างไรกับสถานะแวดล้อมที่ประทับตราว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ให้ราบรื่นเป็นปกติเหมือนเช่นเดียวกับผู้หญิงทั่วไป และก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะเมียน้อยพวกเขาคิดอย่างไรกับผู้หญิงที่เป็นเมียน้อยและการเป็นเมียน้อย อะไรเป็นเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจและผลักดันให้เป็นเมียน้อย เมื่อเข้าสู่โลกของเมียน้อยและเมื่อก้าวเข้ามาโลกดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตัวหรือปรับตัวอย่างไร อะไรคือเหตุผลที่ทำให้พวกเขาคงอยู่สภาพความเป็นเมียน้อย ซึ่งบุคคลทั่วไปมักมองว่าการเข้ามาเป็นเมียน้อยด้วยเหตุผลทางการเงินและปัญหาทางจิตที่ต้องการพึ่งพิง แต่ไม่สามารถทำความเข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวของเมียน้อยได้ ถ้าหากอธิบายด้วยเหตุผลทางการเงินและทางจิตเวชแล้ว ทำไมผู้หญิงคนอื่นๆ ที่ตกอยู่ในสถานะเช่นเดียวกันจึงไม่ตัดสินใจเข้าสู่โลกเมียน้อย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวของเมียน้อย

การศึกษาที่ผ่านมาในประเด็นเกี่ยวข้องกับเมียน้อยจากจุดยืนของเมียน้อย ยังไม่มีปรากฏเป็นหัวข้อที่เด่นชัด มีอยู่บ้างแต่เป็นทางการแพทย์ด้านจิตเวช ได้แก่ งานศึกษาของ พ.ญ.นงพงา ลิ้มสุวรรณ

(2541) เรื่องสาเหตุการเป็นภรรยาบ่อย เป็นการค้นหาตัวแปรและปัจจัยที่นำไปให้ผู้หญิงมาสู่การเป็นเมียบ่อย เป็นการศึกษาจากทัศนะของผู้หญิงที่เป็นเมียน้อย แต่งานศึกษาที่พบส่วนใหญ่มักศึกษาแง่มุมของผู้ชายมีเมียน้อยมากกว่าผู้หญิงที่เป็นเมียน้อย อาทิเช่น งานศึกษาของธิดาพร อุดทน (2544) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีภรรยาบ่อยของผู้ชายไทย และงานของ พ.ญ.นงพงา ลิ้มสุวรรณ (2542) เรื่องสาเหตุการมีเมียน้อยของชายไทย

สำหรับการศึกษารุ่นนี้ ยังไม่มีงานวิจัยชิ้นใดศึกษาทางด้านสังคมวิทยาในจุดยืนของเมียน้อยมาก่อน เป็นการศึกษากระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวของเมียน้อย โดยจะเน้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเมียน้อยกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเธอ จะปฏิบัติตัวและคิดอย่างไรเมื่อเข้าสู่ภาวะเมียน้อย เป็นการทำความเข้าใจเมียน้อยในฐานะสมาชิกของสังคม และในฐานะของคนที่ถูกสังคมประณาม ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคมที่มีต่อเมียน้อยทั้งทางด้านวิถีชีวิตและความรู้สึกนึกคิด โลกทัศน์ของเธอท่ามกลางการประณามจากสังคม มีกลไกสำคัญใดบ้างที่เกี่ยวข้อง และผลักดันให้เข้าสู่การเป็นเมียน้อย ตลอดจนอิทธิพลของการเป็นเมียน้อย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงภาวะเงื่อนไขสำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในลำดับชีวิตและแบบแผนการตัดสินใจของผู้หญิงเข้าสู่การเป็น "เมียน้อย" รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลผลักดันและดึงดูดให้ตัดสินใจเป็น "เมียน้อย"

ประเด็นคำถาม

- บุคคลเข้าสู่สถานการณ์ที่เชื่อต่อการเป็น "เมียน้อย" นี้ได้อย่างไร
- เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวยทำไมจึงตัดสินใจเป็น "เมียน้อย"
- เมื่อตัดสินใจแล้วก็ดำรงการเป็นเมียน้อยได้อย่างไร

2. เพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตประจำวัน การยอมรับบทบาทเมียน้อยในฐานะผู้เบียดเบียนท่ามกลางการประณามของสังคม

ประเด็นคำถาม

- บุคคลรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของตนเอง (การตัดสินใจเป็น “เมียน้อย”)
  - เมื่อบุคคลเข้าสู่การเป็น “เมียน้อย” แล้ว การดำเนินชีวิตประจำวันมีความแตกต่างหรือไม่อย่างไร ก่อนเข้าตัดสินใจเข้าสู่ภาวะการเป็น “เมียน้อย”
3. เพื่อศึกษาถึงการปรับตัวและการจัดการต่อเอกลักษณ์ของผู้เบียดเบียน (เมียน้อย) ให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นได้อย่างไร และพวกเขาให้เหตุผลการกระทำ (การเป็น “เมียน้อย”) อย่างไร รวมทั้งศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองกับการเปลี่ยนจากเอกลักษณ์ของบุคคลปกติ (ไม่เป็นเมียน้อย) สูการเป็น “เมียน้อย”

ประเด็นคำถาม

- บุคคลอ้างการเป็น “เมียน้อย” ได้อย่างไร
  - เมื่อบุคคลอ้างการเป็น “เมียน้อย” บุคคลจัดการต่อบทบาทและเอกลักษณ์ที่เบียดเบียนอย่างไร
  - บุคคลรู้สึกอย่างไรเมื่อต้องอ้างกับเอกลักษณ์และบทบาท “เมียน้อย”
4. เพื่อศึกษาว่าหญิงที่เป็น “เมียน้อย” มีการคาดการณ์และวางแผนในอนาคตสำหรับตนเองและครอบครัวอย่างไร

ประเด็นคำถาม

- เมื่อบุคคลก้าวเข้าสู่ภาวะ “เมียน้อย” แล้ว มีการวางแผนและหาทางออกให้กับชีวิตในอนาคตไว้อย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้วยการศึกษาครั้งนี้มุ่งพัฒนาการของผู้หญิงจากเอกลักษณ์ของผู้หญิงที่สังคมยอมรับมาเป็นผู้มีเอกลักษณ์เมียน้อย โดยพิจารณาถึงภาวะเงื่อนไขต่างๆ ในลำดับชีวิต ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง จากสายตา จากการรับรู้ของเมียน้อย ต่อผู้คนรอบข้างที่เกี่ยวข้องในสังคม รวมทั้งการวางสถานภาพของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งที่สมาชิกของสังคม เป็นสมาชิกของครอบครัว และมีบทบาทเป็นผู้หญิงของสังคมไทยคนหนึ่งอันจะนำไปสู่ความเข้าใจธรรมชาติของปัญหาเมียน้อยได้มากกว่าเพียงปรากฏการณ์ที่เห็นจากสายตาภายนอก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้ จะเป็นเครื่องช่วยทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวของเมียน้อย จากข้อมูลในระดับบุคคลเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้จะช่วยทำความเข้าใจโลกของเมียน้อย โดยเฉพาะเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตของเมียน้อยในโลกปกติกับโลกที่สังคมประณาม ความนึกคิดถึงตนเองและสังคม และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ค่านิยมทางเพศที่เผชิญอยู่ จากจุดยืนและการรับรู้ การตีความของเมียน้อยเอง
2. การศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวของเมียน้อยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่จำเป็นและปัจจัยเสริมที่เกิดขึ้นในลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคลตั้งแต่ก่อนเข้าสู่โลกเมียน้อยจนถึงปัจจุบัน มีปรากฏการณ์ใดบ้างที่เกิดขึ้นจนมีลักษณะเป็นแบบแผนร่วมกัน
3. การศึกษาในเชิงสังคมวิทยาในเรื่องนี้ยังไม่เคยมีใครศึกษามาก่อน ดังนั้นผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการค้นคว้าศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (symbolic interaction perspective)
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเบี่ยงเบน (deviance perspective)
3. แนวคิดทฤษฎีการประทับตรา (labeling theory)

การศึกษาทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เริ่มจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะเป็นผู้กระทำ (actor) ต่อสิ่งต่างๆ บนพื้นฐานแห่งการ

ตีความหมายต่อสิ่งต่างๆ ตามแนวคิดการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ (symbolic interactionism) เนื่องจากมนุษย์ในสังคมใช้ชีวิตอยู่ในโลกแห่งความหมาย (meaning world) กระบวนการนิยามความหมายและการตีความหมายสามารถถูกสร้างและปรับเปลี่ยน เรียนรู้ และถ่ายทอดไปท่ามกลางกระบวนการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ ดังนั้นในการศึกษาเรื่อง เมียน้อย : กระบวนการตัดสินใจและการปรับตัว เป็นการทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเมียน้อย การดำเนินชีวิตประจำวันของพวกเธอ การปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ พวกเธอให้ความหมายและมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองอย่างไร ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจจากผู้หญิงธรรมดาคนหนึ่งไปสู่การเมียน้อย รวมทั้งการปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นได้อย่างไร เนื่องจากพฤติกรรมการเป็นเมียน้อยเป็นพฤติกรรมที่สังคมประณามว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นผู้ที่จะละเมิดต่อกฎหมายและศีลธรรมของสังคมและไม่เป็นไปตามสังคมที่คาดหวังไว้ ถูกประทับตราว่าผู้หญิงที่ไม่ดี ผู้หญิงเลว ไร้ศีลธรรม จึงได้นำแนวคิดความเบี่ยงเบน (deviance perspective) อธิบายถึงพฤติกรรมที่ละเมิดของเมียน้อย ซึ่งแนวคิดเบี่ยงเบนได้กล่าวถึงการเบี่ยงเบนอยู่ 2 ลักษณะ คือ การละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมนำไปสู่การเบี่ยงเบน กับการเบี่ยงเบนเกิดขึ้นอันเนื่องจากผู้ชมทางสังคมว่าจะนิยามความเบี่ยงเบนไว้อย่างไร มิได้มองถึงว่าการละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมเพียงอย่างเดียวจะนำไปสู่การเบี่ยงเบน ดังนั้นพฤติกรรมการเป็นเมียน้อยเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนทั้งการละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคมแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดจากปฏิกิริยาทางสังคมอีกด้วย และนำแนวคิดการประทับตรา (labeling theory) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มองว่าการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นผลมาจากปฏิกิริยาทางสังคม (societal reaction) ซึ่งมีพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ (symbolic interactionism) อธิบายร่วมกับแนวคิดการเบี่ยงเบน (deviance perspective) เป็นความเบี่ยงเบนอันเกิดจากปฏิกิริยาทางสังคม ตลอดจนการมีเอกลักษณ์ของผู้เบี่ยงเบน

เมื่อบุคคลได้ตราประทับจากสังคมในเชิงลบ อันส่งผลต่อเอกลักษณ์ของบุคคลทำให้เป็นผู้เบี่ยงเบน มีเอกลักษณ์ผู้เบี่ยงเบน มีรอยมลทินติดตัวต่อบุคคล ทำให้การดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการปรับตัว "เมียน้อย" เช่นกัน ดังนั้นการศึกษาประเด็นการปรับตัวของ "เมียน้อย" กับเอกลักษณ์ผู้เบี่ยงเบนเป็นอย่างไร โดยนำแนวคิดการจัดการเอกลักษณ์ที่มีปัญหา (management of spoiled identity) ของ Goffman ในการทำความเข้าใจในการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจและการปรับตัวของเมียน้อย ดังนั้นการทำความเข้าใจและศึกษามีความถูกต้องและชัดเจน จึงมีความจำเป็นที่จะได้ข้อมูลที่ เป็นจริงและครอบคลุมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และตีความ ภายใต้หลักการของระเบียบวิธี วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเมียน้อยที่มีวิถีชีวิตภายใต้โลกของเมียน้อยไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวนทั้งสิ้น 6 คน ในจังหวัดกาญจนบุรี